

CAMPDENI LEVÉL.

IRTA: BIRÓ MIHÁLY.

Néhány hónap óta oly szerencsés vagyok, hogy Ashbee mellett dolgozhatom. A Magyar Iparművészet olvasói talán szívesen veszik, ha szeretett mesteremről közlök néhány jellemző adatot. Oly kevesen ismerik őt hazánkban, pedig a jelenkor egyik legkimagaslóbb művészi egyénisége ő, akinek nagy hatása van a modern iparművészet kialakulására.

Ashbee magas, hosszúra nőtt, nagy izmú ember és egyszerű, rövid térd nadrágban, bőrlábszárvédővel, inkább jómódú farmernek néznénk, mikor hosszú kimért lépteivel a lucskos campdeni utakon a sarat vágja, de az első szóbaállás után megjelenik előttünk a mindenhez értő, mindenről tájékozódott, nagyműveltségű Ashbee, mesterkéletlen, komoly egyszerűségben.

A művészek, eszmékért dolgozók nem is ama fajából való, akik töprengve, talán

álomtalan éjszákán teremtik meg mondani valójukat — mert Ashbee mindig jellegzetes könnyedséggel, nagy készütséggel és, hogy az ő szavával éljek, játszva a papírral és plajbásszal veti oda terveit — tudva mit lehet az anyaggal kihozni, mit tér el és mit nem a fém, a kő, a papír, mind-mind, amivel neki dolga van. Ereje az arányok végtelen finom megérzésében és az anyagnak nemes, szinte rajongó szeretetében van, ismeri annak minden csinját-binját, fogását, formálhatóságát, felhasznál egy műtárgyhoz minden megengedhető anyagot, hogy azt

tetszetőssé tegye, kedvessé a szemnek. Ashbee maga, habár ért hozzá, nem dolgozik az anyaggal, azt inkább embereire bizza, akiknek nagyobb a jártasságuk, a technikai készségük, és akiket ugyancsak magához formált ízlés dolgában, és amikor Ashbeeről szó esik, munkáját méltatjuk, igazságtalan volna elhallgatni, hogy erős támaszai is vannak,

Campdeni
levél.

65.

65. ASHBEE C. R.: CSALÁDI HÁZ ORPINGTONBAN.

akik az ő rajzait, terveit, eszméit megértve, gyönyörűen hajtják igába az anyagjukat és hogy mind megannyi mester a maga dolgában. Különösen értékesnek tartom a zománczó és fémműves mester tudását. Az előbbi művészi színérzékével, ízlésével, az utóbbi pedig gépszabályosságot megszegyenítő pontos formaalkotásával, amelyet a rézből vagy ezüsből egyszerű kalapálás útján régi becsületes mód szerint formál.

Ashbee tulajdonképpen műépítész és 22—23 évvel ezelőtt kezdett foglalkozni az iparművészettel és ekkor alapította meg Londonban a »Guild of Handicraft Ltd.«-et, melynek most is igazgatója. Ez a Guild a régi céhek jegyében indult meg, különböző szakmabeli mesterek önállóan dolgozva közös műhelyben. Jelvényül, mintegy védjegyül, a szegfűt választották, melynek Ashbee által készített rajzát bemutatom. Később azonban elkiváncoltak egy egészségesebb, hangulatosabb vidékre és így találtak rá Campdenre, erre a kis darab középkorra, ahová 8 évvel ezelőtt telepedett meg a céh és körülbelül 50 ember követte ide Ashbeet.

Azt hiszem, nagy befolyással van a munkálkodásukra Campden, ósdi, régies hangulatával, fekete-zöld kőfalaival, melyhez mindhez mese, emlék fűződik és mikor csendes holdvilágnál végignézzünk az élettelen alvó kisvároson, egy ittfelejtett kis lovagkort képzelhetünk magunknak; azt hiszem, aki ezt egyszer is látta, abban ez nyomot fog hagyni mindig; nem is tudnám megérteni, ha ebből a környezetből nem ez az őszerejű hamisítatlan angol iparművészet kerülne ki. És Ashbee vigyáz is erre, hogy így legyen. Rajongó szeretettel van a régi stílusok, a régi motívumok és a régi, becsületes, tartós, igaz, hogy több időt igénylő megmunkálási fogásokhoz. Minden tervén megérzik a régi századok erőteljes formája, de bevonva az ő modern ízlésével, tudásával. Könnyed, találékony egy szép kő, egy ügyes díszítmény, avagy egy kedves kis bronz vagy ezüst mintázat sok változatú elhelyezésében épügy, mint az anyagok összeválogatásában, segítségül vesz egy műtárgyan mindent, fémnél például ezüstöt, bronzot, galvanoplasztikát, zománcozást, elefántcsontot, avagy ébenfát, azok minden eljárási fájával együtt és itt-ott egy-egy finomszínű jól elhelyezett kis ékkövel, avagy gyöngyházzal teszi teljessé az összhangot.

Követ ritkán használ nagy értékűt, mert inkább a hatás fokozására, a formaösszhangért kell néki.

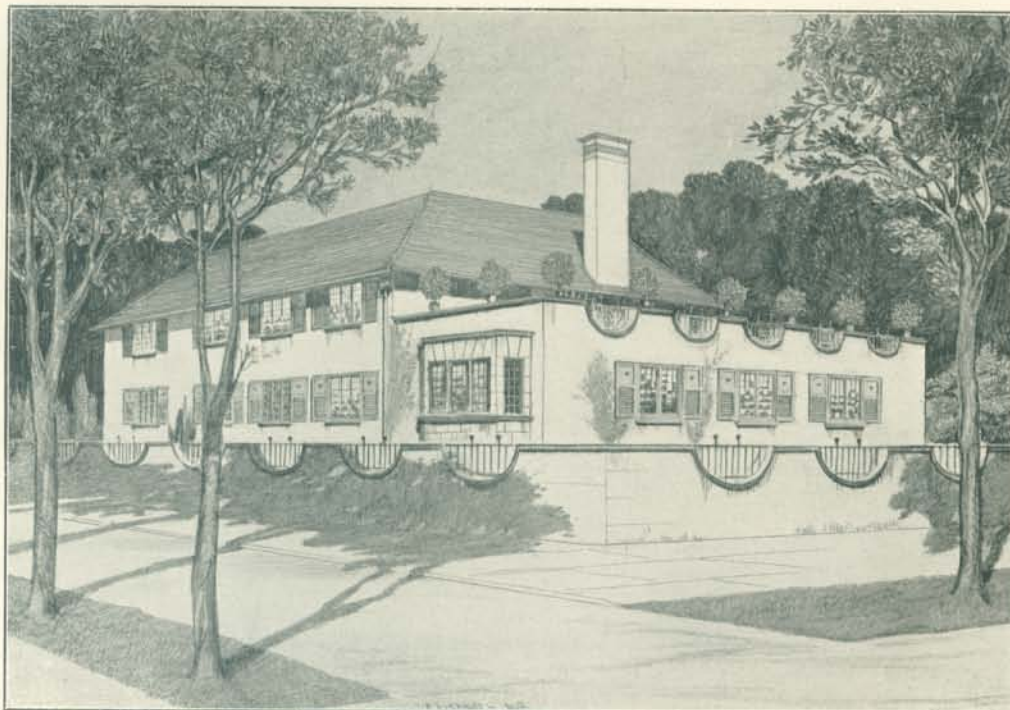
A zománcban is a régi, jól kipróbált eljárásokat és hatásokat kedveli, így a limoge-i, de különösen a régi kínai és japán sodronykeretes zománcot.

Sajnos azonban, a mostani általános ipari pangás, anyagi korlátozottság itt is érezteti hatását és szűkiben vagyunk a nagyobb művészi feladatoknak.

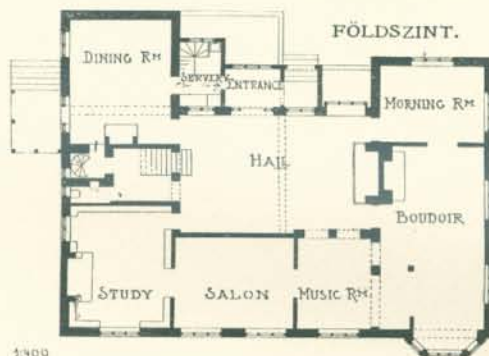
Értékesebb megrendeléseink között van dr. Mandelló Gyula egy. tanár úrnak érdekes ezüst serlege, amely sportdíjra készülvén, azt kifejezendő, oldalán 10 kis plaquett helyezkedik el, amelyek mind galvanoplasztikai eljárással készültek és a különböző athlétikai ágakat tünteti fel. Ezekből is csatolok egy pár fényképet. De azt hiszem, igen hosszúra nyúlna ez a kis leírás, hogyha Ashbee munkáit, munkálkodását, sikereit részletezni akarnám, azért áttérek röviden más tudására is, a nyomdászatra, könyvdíszítésre és irodalmi tevékenységére is, mert ezekben is elismert sikerei és neve van. Legsikerültebb, egységes műve az úgynevezett „Király imakönyve“, amely elejétől végig az ő műve, még a nyomás is az ő keze alatt készült, a betűtípusokat is ő készítette. E könyvből csak 400 darab került forgalomba, darabja 12 fontért (1 font 24 korona). Igen csinosak régi angol balladáit, összegyűjtött népdalait, melyek mind az ő szép betűivel régi, nemes codex hatást varázsolnak elő. A nyomás itt készült Campdenben; sajnos, most nem igen akad dolga a sajtógépnek.

Irodalmi tevékenysége főleg szakirányú. Lefordította Cellini könyvét eredetiből. Most rendezti sajtó alá multesztendei amerikai körútján tartott szakelőadásait és felolvasásait. A napokban adja ki az úgynevezett „Silver Book“ ezüstkönyvet, melyben száz múlapon számos kisebb-nagyobb használati és dísz tárgy tervezete van, melyek legnagyobb

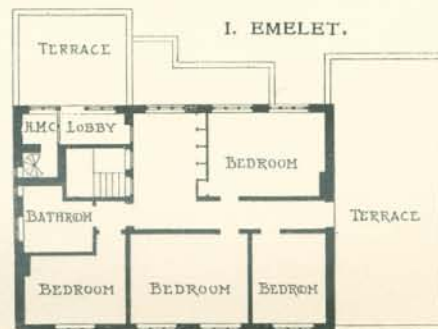

66.

1900

67.

CHARLES R. ASHBEE, ARCHT.

68.

66-68. EGY BUDAPESTI LAKÓHÁZ
TERVE.

PROJET D'UNE
MAISON À BUDAPEST.

69.

70.

70. UPLANDSI LAKÓHÁZ
NAPPALI SZOBÁJA.

SALON.

71.

72.

73. A „NORMAN CHAPEL“ EBÉDLŐTERME.
EGY XIV. SZÁZADBELI URILAK REKONSTRUÁLT RÉSZÉ.
SALLE À MANGER DANS UN CHÂTEAU RECONSTRUIT
DU XIVÈME SIÈCLE.

73.

74. A „NORMAN CHAPEL“ KÖNYVESTERME.
EGY XIV. SZÁZADBELI URILAK REKONSTRUÁLT RÉSZÉ.
BIBLIOTHÈQUE DANS UN CHÂTEAU
RECONSTRUIT DU XIVÈME SIÈCLE.

74.

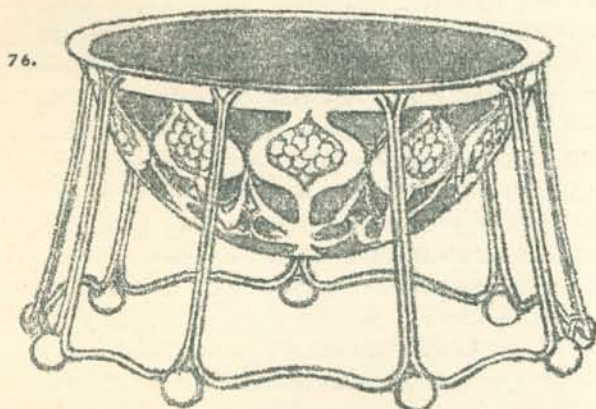
75.

75. SZEKRÉNY,
KÉSZÍTETTE A GUILD OF HANDICRAFT.

MEUBLE
À DEUX CORPS.

részt kivitelre is kerültek és gazdára találtak. Mint építész is kedvelt, kedves, hangulatos kis házaival, falusi kastélyaival. Legutóbbi érdekesebb ilyen munkáját Sziciliában fejezte be. Ennyit talán röviden Ashbeerről, mikor plajbással a kezében dolgozik. Tudtommal, több, arra hivatottabb nevek is fognak beszélni róla, talán részletesebben is beszámolnak, nem akarok tehát esetleges ismétlésekbe bocsátkozni. Sokat lehet beszélni Ashbeerről a dolgozószobán kívül is. Ideje jut arra is, hogy szindarabot, Shakespeare-t tanítson be és maga is játsszon az általa szervezett guildbeli és egyéb campdeni hozzáértők- és kedvelőkből toborzott játékosokkal. Minden esztendőben husvét havában belépődij mellett egy

76. ASHBEER C. R.: SÓTARTÓ.
DOMBORÍTOTT EZÜSTBŐL, ÜVEGBETÉTTTEL.
KÉSZÍTETTE: A GUILD OF HANDICRAFT.

hétig játszanak, szép és hasznos kulturális munkát vállalva magukra, minden anyagi haszon vagy kártalanítás nélkül. Ashbee nagy szervező képességével mindent és mindenkit összehoz a különböző érdekközösségek- és szórakozási célokért. Campdenben különösen így tél idején remek kulturális munka folyik. Lépten-nyomon követik egymást a különböző felolvasások, előadások, orvosi, gazdasági, egyetemi tudományokból, értekezések, zeneirodalom, énekoktatás, amelyek számai közvetve vagy közvetlenül vagy az ő kezébe futnak össze, vagy az ő kezdeményezésére alakultak és virágznak. Amellett esténként az esti iskolában nagyban folyik a szorgos munka, ahol a guildbeli emberek igyekeznek el-sajátítani a másik szaktól is valamit, meg

középiskolai fiúk, idős hölgyek vegyest faragják a fát, kalapálják a rezet, avagy holmi kis ékszeren bibelődnek. Ezenkívül rajzosztály is van kezdők részére és élő modell után is, üvegfestés, zománcozás, ácsstudomány, egyszerűen, amire csak szükség akad. Az oktatók többnyire a szakdolgozó Guildbeli mesterek, akik kitűnő gyakorlottságukkal kiváló oktatóknak bizonyulnak. Ashbee ide is eljár, felügyeletet gyakorol, terveket javít, kisebb előadások keretében, a helyes arányról, az anyagszerúségről.

E sokféle tanítómunka nem maradt nyom nélkül Campdenen és népén. A régebben oly maradi és műveletlen nép, ma már okosan, liberálisan gondolkodó és már nem hurrogja le a modern céhembert, amikor vasárnap kibiciklizik. Sportegyesületeket, díjakat alapítottak, úszóversenyeket, melyeken, persze, hogy Ashbee a főrendező, mert ő ehhez is ért.

Befejezésül legyen szabad megemlítenem, hogy Ashbee nemcsak ismeri hazánkat látogatása után, de nagy szeretettel van a magyar népművészet iránt is, és motívumainkat, ahol lehet, fel is használhatja, sőt, hogy a kép teljes legyen, mint zenebarátot is bemutatom, amikor szinte könnyekig meghatja egy bánatos magyar nóta.

